

de have faaet et dobbelt Privilegium. Dengang, de folgte deres Jordegods fra dem, da blev dette Privilegium reserveret dem; men hvad var det for et Privilegium, der blev reserveret dem? var det et bedre Privilegium, end de eiede? Det var det Privilegium, at de skulde svare saa og saa meget Mindre pr. Lønde Hartkorn, saalænge det kunde bestaae; thi den Dag det ikke længer kunde bestaae, er det ikke en Smule bedre end det, der er givet de Andre. Min ærede Ven her bagved (Gleerup) har gjort opmærksom paa, at den hele Fremstilling om det, som er skeet, hvorledes de tabte deres Berettigelse ved at sælge en Lønde Hartkorn, gjælder netop kun paa Grændsen. Men de, som ikke staae paa Grændsen, de have aldeles intet Tab; de ere aldeles ikke udsatte for et saadant. Og, dersom der mellem dem, som ville give en forhøiet Erstatning, ere Nogle, som synes, at de have faaet Privilegiet til at beholde Frihedshartkorn, for at sælge Bøndergodset bort, og de have folgt lidt — saa spørger jeg dog, hvilken Fortjeneste er der deri, at de have skaffet sig et Privilegium, som er givet dem i det Haab, at det skulde bidrage til at udstykke deres Bøndergods, og derpaa have beholdt baade Bøndergodset og Privilegiet tillige, fordi de alene have folgt en vis Deel deraf — hvor er da den Fortjeneste? Men jeg vil gaae bort derfra; jeg vil spørge, regnes Kjøbstæderne med til dem, som skulle have den større eller mindre Erstatning — dersom jeg med den ærede Formands Tillæbelse tør spørge om det (Ordføreren: Til dem, som skulle have den større). Men Kjøbstadorden taber sine Privilegier, naar den sælges fra Kjøbstæderne, idet den ofte sælges til Folk udenfor Kjøbstæderne (Ordføreren: Ja, men der er ogsaa Mange i Kjøbstæderne, som man kan sælge til). Ja, der er ogsaa mange Godseiere, man kan sælge til, og vi have Exempler paa, at der gives Godser, som have beholdt deres fri Hartkorn, skjøndt de ere gaaede over til Arvesæstegodser, og blive ved at bruges som fuldstandige Sædegaarde, naar deres Gods bliver ved at staae i en vis Forbindelse dermed og svare en vis Afgift. Det var 1769, at man begyndte dermed. Der findes altsaa Hovedgaarde af den Art; de kunne idetmindste fin-

des efter Lovgivningen. Kjøbstæderne maae høre til det Lavere; thi det er just det Karakteristiske ved enhver Lønde Hartkorn, naar den sælges bort, at den taber sit Privilegium. Og nu mellem det Mindre, der findes en heel Deel, som oprindeligt har hørt til den Art af Hartkorn, som de aldeles Intet ville give, og det er dog Friheds-Hartkorn. De Herrer have seet, at der er bleven drevet Handel med Friheds-Hartkornet (En Stemme: Nei!) — Jeg beder om Forlæbelse, jeg skal senere gjøre det klart — de Herrer have seet af den skoldnæsholmske Sag, at der er bleven drevet Handel med Friheds-Hartkornet. Her har existeret i Landet Noget, som man gjerne kunde kalde det flyvende Hartkorn, som fulgte omkring med Manden; der, hvor Manden kjøbte sit Gods, der brugte han sit Hartkorn til at likvidere sine Skatter med, og dette Hartkorn besad han med det bedste Privilegium, thi det var kjøbt ikke med Gods, men med contante Penge, evalueret med en vis bestemt Sum. Og, naar han nu engang i Verden kom derhen, at han fandt det var gunstigt for ham at lægge dette Hartkorn paa et bestemt Bøndergods, saa gjorde han det; det er nu aldeles ikke forandret. Det var og er et Frihedshartkorn, et Friheds-Hartkorn, som oprindeligt ikke hørte til Godset. Saa snart vi trænge ind i denne Art af Begrænsninger og Udskilselfer, saa komme vi ind i et complet Virvar — saa komme vi ind i en Følgerække af Uretsfærdigheder. Det Retfærdige — det virkelige Retfærdige kan i denne Sag ikke findes, og derfor var det saa smukt udhævet af den ærede Ordfører, at vi her maae blive staaende paa Billkaarlighedens Gebeet, og at vi maae afgjøre det ved et Skjøn. Jeg vilde ønske, at han var bleven staaende ved dette Skjøn, saa var han ikke kommen ind paa en saadan smaalig Beregning, som bringer ham ud fra dette Gebeet, hvorpaa han skulde staae, og bringer ham over paa Beregningens. Det er just det, som er Feilen ved Udvalgets Beregning. De give sig ud for at have afgjort det ved et Skjøn, og — de have sat sig til Borden for at beregne smaaligt — og de have beregnet det smaaligt for deres Vedkommende, som de synes mindst vel om. Jeg vil ikke trætte Forsamlin-